

37

STOCKHOLMS STAD Kommunstyrelsen Registraturet	
Ink.	2012-06-11
Ansökningsnr.	328-950/2012
Till:	L. VIII

Motion av Mats Berglund (MP) om en mer positiv attityd till gatukonst och graffiti.

"Den policy mot klotter och annan skadegörelse som Stockholms stads kommunfullmäktige fattade beslut om i april 2007 innebär en nolltolerans mot klotter och graffiti." (Ur Stockholms stads informationsmaterial "Tag'a ner i Stockholms stad")

Vid en första anblick kan det tyckas i allra högsta grad märkvärdigt att Stockholm har en politik som innebär noll tolerans mot en enskild och utpekad konstform, nämligen graffiti. Funderar man vidare, och undersöker vad denna intoleranta inställning innebär i praktiken inser man, som förespråkare för demokratiska ideal, att sådant på intet sätt ska höra hemma i ett modernt samhälle. Vi måste ha en tolerant inställning till konst och kultur! Nolltoleransen måste avskaffas och staden bör anta en positiv attityd till gatukonst och graffiti liksom till unga konstnärer i allmänhet.

Den så kallade "nolltoleransen" har funnits i Stockholms stad och län sedan 1990-talet, och fick ny luft i kommunen senast med antagandet av "Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm", 2007. Det är i synnerhet den nionde paragrafen, som bland annat säger att *staden inte får medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för klotter och olaglig graffiti*, som är besvärande. Denna paragraf har tolkats av staden så att exempelvis:

- Stadsmuseets gatukonstvandringar har fått ställas in,
- Kulturskolans graffitiкурser i Bromma och Farsta har stängts (DN 2006-10-30),
- annonser för Riksmuseets evenemang *Art of the Streets* har stoppats,
- även lagliga graffiti målningar är förbjudna i hela staden (citat: Mikael Söderlund, *Södermalmsnytt*, 2007-05-27, se även Jacob Kimvall 2012: "Tolerans").

Nolltoleransen hade vid införandet 2007 föregåtts av ett massivt kampanjarbete av SL:s styrelse sedan mitten av 1990-talet, huvudsakligen genom det egna forumet: "SL-direkt", en annonssida i gratistidningen Metro där målet var att sänka den folkliga acceptansen för graffiti för att legitimera stora satsningar på sanering. Syftet med nolltoleransen är, så som den debatterats av Stockholms politiker, att den ska motverka skadegörelse och klotter. Ny forskning från Stockholms universitet visar att någon sådan effekt inte kan påvisas. Snarare har nolltoleransen medverkat i att hålla liv i den snart 30-åriga ungdomskulturen (Kimvall: 104).

Nolltoleransen har inte bara inneburit oacceptabla inskränkningar för stockholmarnas sätt att uttrycka sig konstnärligt, utan även kostat stora summor pengar. Klottersanering är idag en lukrativ bransch som omfattar över 1500 företag i Sverige, och bekostas till stor del av Stockholms stads och läns skattebetalare. Enbart för SL ligger kostnaderna på omkring 100 miljoner kronor årligen (DN. *Sthlm* 2012-06-02: 5), före nolltoleransen låg kostnaderna på halva summan (Aftonbladet, 2007-07-13). Endast saneringsbranschen och dess lobbyister kan idag sägas vara vinnare på nolltoleransen. Och dessa mycket starka vinstintressen medför även att branschen är starkt beroende av att graffiti målarna fortsätter att verka. Nolltoleransen föder således sig själv (Kimvall: 105). Saneringsbranschen är dessutom ifrågasatt och ett vaktbolag som Stockholms stad och polisen samarbetar med är idag under utredning för brott (SvD 2011-08-18; 2011-11-14)

Policyn medför i praktiken att polisen kroppsvisiterar och även griper personer utan att brott har begåtts och utan att behöva bevisa att brott har eller kommer att begås. Enligt borgarrådet Ulla Hamilton med fler, gör polisen c:a 200 sådana ingripanden mot misstänkta klottrare varje månad (Kimvall: 6, <http://kelfve.se/?p=1802>). Det räcker med att inneha färgburkar för att bli gripen, och här ligger bevisbördan på den gripne, inte på polis eller åklagare. Det är en ordning som strider mot normal rättspraxis och som även har fått såväl JK (2006-09-05, dnr: 3090-05-40) som JO (2009-09-18, dnr: 1902-2008) att kritisera Stockholmspolisen. Viljan att behålla denna omvända bevisbördan har

dessutom även fått Stockholms politiska ledning att försöka påverka grannkommuner att avskaffa lagliga väggar (citat: Sten Nordin, <http://stennordin.se/2011/08/18/>).

I argumentation för nolltoleransen har en rad felaktiga argument använts. Bland annat finns ett arbetsmaterial på stadens hemsida som anger att graffiti förfular boendemiljöer och skapar otrygghet, och att graffitikulturen medför kriminalitet och drogmissbruk (se PowerPoint om graffitikultur: "Tag'a ner" med tillhörande talarmanus, stockholm.se). I sin bok "Noll tolerans" avfärdar forskaren Jacob Kimvall flera av dessa påståenden (s. 46-55), bl.a:

- graffiti är fult = subjektiv bedömning! I Helsingfors har man efter många år av nolltolerans infört lagliga väggar och en stor majoritet av befolkningen är mycket nöjd med resultatet (Paavo Arhinmäki, Finlands kulturminister, i Kimvall: Efterord).
- graffiti skapar otrygghet = inte påvisbart! Däremot skapar nolltoleransen otrygghet (Kimvall: 117 f.).
- graffiti är en inkörsport till kriminalitet och missbruk = forskning från kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet visar att det inte går att påvisa att graffitimålare är mer brottsbelastade än andra ungdomar om man väger in alla sociala faktorer! (Dave Shannon, *Swedish graffiti*, diss 2003: 159 ff.)
- graffiti kostar pengar = ja, men nolltoleransen kostar ännu mer! (*Aftonbladet*, 2007-07-13)
- nolltolerans minskar skadegörelsen = inte påvisbart! Städer med nolltolerans har tvärtom fler polisanmälningar mot klotter än städer med lagliga väggar, ex. Malmö och Norrköping (Statistik från BRÅ, skillnaden är mycket hög)

Stadens klotterpolicy bör omprövas. Antingen bör den helt utgå eller utsättas för genomgripande revidering. Paragraferna 3 och 4 bör då omformuleras så att de vilar på saklig grund och allas rätt till likhet inför lagen i enlighet med 1 kap. 9 § regeringsformen. Det skulle betyda bland annat att agerande mot ungdomar i samband med graffiti ska kräva saklig grund, samt att eventuellt utbildnings- och informationsmaterial ska ha evidensbaserat stöd i forskning. Paragraf 9 bör utgå helt. Övriga paragrafer bör ses över.

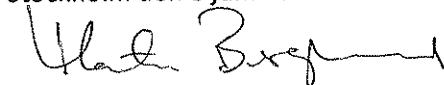
En förändrad attityd till graffiti och gatukonst kommer att innebära en rad positiva effekter för Stockholm och stockholmarna. Vi skapar en mer levande och tillåtande stad om vi är toleranta istället för intoleranta, om barn och unga får ägna sig åt den konstform de vill i kulturskolan och om vissa utpekade kulturyrtingar inte anses som kriminella till sin natur.

Jag föreslår därför kommunfullmäktige besluta,

att:

- ompröva den så kallade nolltoleransen mot graffiti,
- stryka eller omformulera paragraf 9 i stadens "Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm" samt omarbete eller stryka övriga paragrafer utifrån vad som anförs i motionen,
- införa lagliga väggar för graffitikonstnärer,
- staden intar en allmänt positiv attityd till ung konst och unga konstnärer.

Stockholm den 8 juni 2012



Mats Berglund (MP)